ΚΡΙΤΙΚΗ

ΘΕΑΤΡΟ ΠΟΡΕΙΑ - ΝΤΕΪΒΙΝΤ ΜΑΜΕΤ

«Ολεάννα»

Του Γιώργου Παναγουλόπουλου

Ο Ντέιβιντ Μάμετ γεννήθηκε το 1949 στο Σικάγο. Ανήκει βέβαια στη νεώτερη γενιά των θεατρικών συγγραφέων ή σ' ένα θέατρο που προεκτείνεται μετά τον Πίντερ (1930) ή και τον Άλμπι (1928) στους σύγχρονους καιρούς όπως θέλουν να πιστεύουν ο Φρίελ, ο Σέπαρντ και άλλοι νεώτεροι συγγραφείς.

Ο ίδιος λέει ότι *«το να γράφει κανείς θέατρο σημαίνει να γράφει διαλόγους»*. Εμείς θα λέγαμε πως πρέπει κάποιος να ξεφεύγει από κουραστικούς διαλόγους τη στιγμή που ξεκινάει ένας δοκιμιακός τόνος και ο άλλος μάταια προσπαθεί να εκφραστεί, μέσα σ' έναν κυκεώνα ανάπτυξης θεωριών.

Στο έργο που είδαμε, βασικό στοιχείο στη δομή και το νόημα του έργου είναι η γλωσσική σύγχυση και η έλλειψη επικοινωνίας. Έχουμε τον καθηγητή Τζών και τη μαθήτρια Κάρολ. Κανείς δεν υποπτεύεται στην πρώτη πράξη πως η Κάρολ έχει στήσει παγίδα στον Τζών να της εκμυστηρευτεί τις απόψεις του για το εκπαιδευτικό σύστημα και ακόμα να τον προκαλέσει για ένα «αθώο» άγγιγμα του κορμιού της που θα χαρακτηριστεί από την ίδια «Σεξουαλική παρενόχληση». Εδώ που τα λέμε το αδίκημα «σεξουαλική παρενόχληση» έχει παρεξηγηθεί.

Μπορεί να ρωτήσεις μιάν άγνωστή σου γυναίκα την ώρα και να κατηγορηθείς για σεξουαλική παρενόχληση. Ακόμα πολύ έχει παρεξηγηθεί και ο έλεγχος από μαθητές, φοιτητές κ.λπ. της συμπεριφοράς των καθηγητών τους, που αναρωτιέσαι αν πολλοί από τους λεγόμενους «κουμπούρες» που εισάγονται σε ανώτατες σχολές με τον «ζηλευτό βαθμό 4», που μπορεί να είναι και «4 υπό το μηδέν» είναι σε θέση να μετέχουν σε σχολικές επιτροπές, συμβούλια και πειθαρχικά σωματεία και να κρίνουν με αυστηρότητα τους καθηγητές τους. Τελοσπάντων στο έργο η Κάρολ δείχνει μισοκακόμοιρη, αποτυχημένη αλλά που και που κρατάει και κάτι σημειώσεις από λόγια συμπάθειας που εξεστόμισε ο καθηγητής Τζών και που θα σημάνουν την καταστροφή του. Γιατί στο Β' μέρος η Κάρολ μεταμορφώνεται σε τρομερό κατήγορο του καθηγητή Τζών και του αφαιρεί, έχοντάς τον καταγγείλει σε ανώτερα συμβούλια κρίσεως καθηγητών, κάθε προσπάθειά του να σταδιοδρομήσει με ευνοϊκούς όρους στα προνόμια που παρέχει το επάγγελμά του καθιστώντας τον στο τέλος και έκπτωτο του επαγγέλματός του και ανήθικο, κι επικίνδυνο πρόσωπο της διαπαιδαγώγησης και μορφωτικής εξέλιξης των νέων. Εδώ μπερδεύεσαι στο τί προσπάθησε ο Μάμετ. Να χτυπήσει στο θεατρικό του λόγο τις υπερβολές που υπάρχουν σήμερα στα λογής νεανικά κέντρα αντίδρασης στην παρεχόμενη κρατική εκπαίδευση ή να καυτηριάσει την ανικανότητα ανθρώπων που εχρίσθησαν δάσκαλοι και διαπαιδαγωγοί; Τίποτα απ' όλα αυτά. Μόνο ένας διάλογος του δασκαλίστικου λόγου του Τζών όταν μιλάει για τη θεωρία του περί εκπαιδεύσεως και του στρατευμένου λόγου της Κάρολ όταν μιλάει για τα δικαιώματά της. Με άλλα λόγια ο Μάμετ θέτει βασικά ερωτήματα. Είναι άραγε δυνατή η κοινή και αντικειμενική αντίληψη ή μήπως η αλήθεια εξαρτάται από τις προσωπικές ερμηνείες; Είναι άραγε δυνατή η γνήσια ανθρώπινη επικοινωνία; Ο Τζών μετατρέπεται από έναν ευφραδή καθηγητή σε έναν απελπισμένο άνθρωπο και η Κάρολ μεταμορφώνεται από αδέξια φοιτήτρια σε έναν ισχυρό αντίπαλο. Αλλά μήπως σε όλ' αυτά διαφαίνεται και η ερωτική πείνα της Κάρολ όταν ισχυρίζεται συνεχώς ότι ο καθηγητής Τζών προσπάθησε να την βιάσει;

ΚΑΡΟΛ: Προσπαθήσατε να με βιάσετε. Πήγα να φύγω απ' το γραφείο σας και σεις πιέσατε τον εαυτό σας πάνω μου.

ΤΖΩΝ... Εγώ .....

ΚΑΡΟΛ: Η ομάδα μου έχει ειδοποιήσει τον δικηγόρο σας ότι υπάρχει περίπτωση να ζητήσουμε την ποινική σας δίωξη. Το έργο φυσικά τελειώνει βίαια με τον καθηγητή έξαλλο να την δέρνει κι εκείνη στο τέλος να βρίσκεται σε μια κατάσταση βακχείας για τη νίκη της που τη φαντάζεται μαζί με όλα τ' άλλα και ερωτική. Η μετάφραση και η σκηνοθεσία από τον Δημήτρη Τάρλοου έκλινε προς τους χαμηλούς τόνους που ανελίσσονται στο τέλος προς το τραγικό. Φαντάζομαι πως κάπως έτσι θα το ήθελε και ο Μάμετ. Βοηθήθηκε από δύο πολύ καλούς ηθοποιούς. Τον Αλέξανδρο Μυλωνά στον ρόλο του καθηγητή Τζών και τη Γιάννα Παπαγεωργίου στον ρόλο της Κάρολ. Με τους χαμηλούς τόνους στην αρχή και με το δραματικό τέλος που δεν ξέρεις ποιον να πρωτολυπηθείς, έδωσαν την ατμόσφαιρα της διαμάχης και του κλυδωνισμού των πεποιθήσεων από το μέρος του καθηγητή Τζών, ενώ ζωγράφισαν τη νευρωτική Κάρολ υπέροχα από την αρχική της ταπεινή εμφάνιση έως τον μεγάλο σπασμό της νίκης της που την συνεπήρε. Μια επιμελημένη παράσταση που δικαιώνει τον συγγραφέα στο απόφθεγμά του *«Η αλήθεια βρίσκεται σε αυτό που δε λέγεται»*.